

Jaarverslag 2015 Groninger Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde

In dit verslag wordt het verenigingsjaar 2015 beschreven van de Groninger Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde (GVWS). Achtereenvolgens komen in dit jaarverslag aan bod:

Ledental en bestuur	pag. 1
Vergroting herkenbaarheid	1
Activiteiten	2
Lezingen- en symposiumcommissie	3
Lezingen 2015	3
Symposium "Protoplanetaire schijven"	4
Cursus sterrenkunde	4

Ledental GVWS

Het ledental van de GVWS is over 2015 toegenomen met acht personen door tien aanmeldingen en twee afmeldingen.

	1 jan	31 dec
Afdelingsleden	35	43
Ereleden	1	1
	36	44

Bestuur: voltallig!

Het bestuur van de GVWS dat in 2014 uit vier leden bestond, te weten Aries van Calcar (voorzitter), Gauke Kuipers (penningmeester), Reina de Lange (secretaris) en Rob Minkels (algemeen lid) is bij de ALV van 20 februari 2015 uitgebreid met een tweede algemeen bestuurslid in de persoon van Klaas Bus. Hiermee is het bestuur voor het eerst in jaren weer voltallig.

Vertegenwoordiging bestuur elders

ALV Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde, 9 mei 2015

Aanwezig vanuit het GVWS-bestuur bij de jaarlijkse ALV van de KNVWS waren voorzitter Aries van Calcar en secretaris Reina de Lange. Deze vergadering is gehouden bij het KNMI in De Bilt. Ook aanwezig was GVWS-lid Jan de Boer, die secretaris is van de KNVWS.

Vergroting herkenbaarheid GVWS

Ter vergroting van de herkenbaarheid van de vereniging is door secretaris Reina de Lange een logo ontworpen, dat gepresenteerd is op de ALV van 20 februari 2015.

Het logo is onder andere aangebracht op een tweetal banners, die bij evenementen en de lezingen opgesteld kunnen worden (zie foto). Daarnaast staat het logo op visitekaartjes en de website.

Activiteiten

Lezingen, symposium, landelijke sterrenkijkdagen en Nacht van de Nacht

De activiteiten van de GVWS bestonden in 2015 uit acht lezingen en een symposium. Daarnaast hebben leden van de GVWS medewerking verleend aan activiteiten in het kader van de jaarlijkse Sterrenkijkdagen in het weekend van 27-29 maart en de Nacht van de Nacht op 24 oktober. Dit door hetzij een bijdrage te leveren aan de openstelling van de Blaauw Sterrenwacht in Groningen, hetzij door eigen activiteiten zoals bij de Sterrenwacht Ulrum van GVWS voorzitter Aries van Calcar.

Gedeeltelijke zonsverduistering 20 maart 2015

Op vrijdag 20 maart 2015 vond er een gedeeltelijke zonsverduistering plaats, die in Groningen door de bewolking helaas niet optimaal te zien was. Maar het eclipsevenement dat bij het Infoversum georganiseerd was, werd desondanks door velen bezocht. Ook hieraan hebben leden van de GVWS medewerking verleend.

Bij dit evenement is voor het eerst gebruik gemaakt van de GVWS-banners, waardoor de vereniging voor het aanwezige publiek duidelijk zichtbaar wordt.

Zon-dagen: evenementen 26 april t/m 21 juni 2015

Verder heeft een aantal leden van de GVWS medewerking verleend aan evenementen met de zon als thema op zondagen in de periode 26 april tot en met de International Sunday op zondag 21 juni. Afgezien van 21 juni, hing het al dan niet doorgaan van het evenement af van het weer. Ook deze evenementen vonden plaats bij het Infoversum.

Het Infoversum, dat hierboven een aantal keren genoemd is, is een 3D-theater in het Ebbingekwartier in de stad Groningen. Het initiatief voor dit theater is genomen vanuit astronomisch-wetenschappelijke invalshoek. De naam is samengesteld uit de woorden 'informatie' en 'universum'. Een aantal medewerkers van het Kapteyn Instituut is hier nauw bij betrokken geweest. Vandaar dat het buitenterrein bij dit theater ook als locatie voor sterrenkundige evenementen is gebruikt. Het Infoversum is in juni 2014 van start gegaan; echter eind 2015 is het faillissement uitgesproken. Onduidelijk is wat de toekomstige invulling van dit theater zal zijn en ook of hierin weer sterrenkundige evenementen zullen of kunnen worden ingepast.

Lezingen- en symposiumcommissie

Evenals in 2014 is ook in 2015 het lezingenprogramma georganiseerd door de lezingencommissie bestaand uit Jan de Boer, Aries van Calcar, Reina de Lange en Paul Wesselius. Deze commissie is eind 2013 geformeerd ter ondersteuning van de organisatie van het lezingenprogramma dat tot dan toe alleen bij de voorzitter en secretaris lag. Bij de bestuurswisseling in 2014 zijn twee leden van de lezingencommissie benoemd tot de nieuwe voorzitter en secretaris van de GVWS, waardoor die lijn dus verkort is.

Bij het opstellen van het lezingenprogramma wordt gekeken naar onderwerpen die interessant en/of actueel zijn. Daarnaast kunnen de leden van de GVWS ook zelf onderwerpen aandragen. En deze mogelijkheid wordt benut. Verder moet er een match zijn tussen de beschikbaarheid van de spreker en de beschikbaarheid van de zaal. Voor de ALV wordt traditiegetrouw in eerste instantie een spreker gezocht uit het ledenbestand van de GVWS.

Naast de reguliere lezingen heeft de lezingencommissie op 3 oktober 2015 een landelijk symposium georganiseerd. Een symposium is in feite een combinatie van een aantal lezingen rond een thema. Alleen wordt hierbij extra gekeken naar nieuwe ontwikkelingen op wetenschappelijk en instrumentatiegebied. In 2015 is gekozen voor het thema 'Protoplanetaire Schijven'. Dit is actueel omdat pas eind 2014 voor het eerst een gedetailleerde opname kon worden gemaakt van een protoplanetaire schijf. De ALMA telescoop in Chili had deze primeur. In de pauze zijn rondleidingen georganiseerd. Op pagina 4 staat meer informatie over dit symposium, zoals de sprekers en de door hen gepresenteerde onderwerpen.

Vanwege de extra organisatorische aspecten rond de locatie en de rondleidingen tijdens het symposium, is de lezingencommissie voor de gelegenheid uitgebreid tot symposiumcommissie. Zowel in 2014 als in 2015 heeft GVWS-lid Paul Feldbrugge, werkzaam bij het Kapteyn Instituut, hiervan ook deel uitgemaakt

Lezingen GVWS in 2015

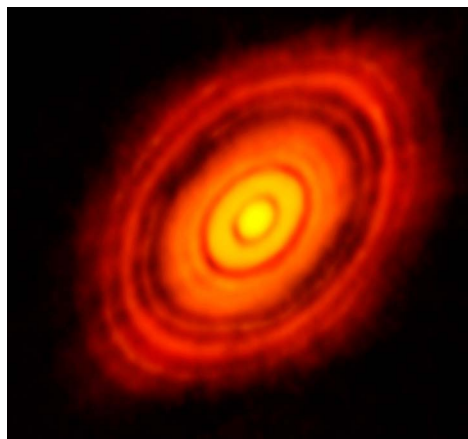
<u>Datum</u>	<u>Spreker</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Opkomst</u>
23 januari	Michael Mueller	Asteroïden	28
20 februari (ALV)	Jan de Boer	Citizen Science Projects bijv. Zooniverse	21
20 maart	Peter Roelfsema	SAFARI	24
17 april	Rien v/d Weijgaert	Donkere materie	27
18 september	Gemma Janssen	Pulsars en LOFAR	26
16 oktober	Joost Adema	ALMA telescoop in Chili	16
13 november	John Heise	De waarneemhorizon	27
11 december	Peter Barthel	Astrobiologie	28

De opkomstgegevens zijn gebaseerd op wat ingevuld is op de presentielijsten. Gemiddeld waren er bij de lezingen 25 personen aanwezig, van wie 23 lid en 2 niet-lid (ter vergelijking de cijfers van 2014: 22 aanwezigen gemiddeld van wie 19 lid en 3 niet-lid).

Alle lezingen vonden plaats in 't Vinkhuys te Groningen, Diamantlaan 94. Door de grote opkomst wordt de vaste zaal onderhand aan de krappe kant. Daarom is in december aan de leden gevraagd een enquête in te vullen, waarbij ze hun wensen kenbaar konden maken. Dit wordt meegewogen op het moment dat besloten wordt op zoek te gaan naar een andere zaal.

Symposium “Protoplanetaire schijven” op 3 oktober 2015

Tot voor kort was het beeld dat men had van protoplanetaire schijven voornamelijk gebaseerd op theorieën. De diverse astronomische satellieten konden dan al wel data vergaren over hun moleculaire samenstelling, echter eind 2014 was het pas mogelijk de eerste gedetailleerde afbeelding te maken. De Atacama Large Millimeter/sub millimeter Array (ALMA) in Chili had deze primeur. De telescoop was daarbij gericht op de protoplanetaire schijf rond de jonge ster HL Tauri.

Protoplanetaire schijven zijn een actueel onderwerp in een vakgebied dat veel ontwikkelingen doormaakt ook wat betreft de instrumentatie.

De volgende drie sprekers hebben vanuit hun expertise een lezing gegeven:

Dr. Michiel Hogerheijde, Universiteit Leiden   Het waarnemen van planeetvormende schijven met telescopen (van infrarood tot radiogolven).

Prof. Inga Kamp, RuG Kapteyn Instituut   De chemische en fysische eigenschappen van protoplanetaire schijven.

Dr. Michiel Min, Universiteit van Amsterdam   Ons eigen zonnestelsel

Dagvoorzitter: Niek de Kort, de voorzitter van de KNVWS.

Voor het symposium kon de GVWS ook dit jaar weer gebruik maken van een collegezaal in de Kapteynborg van de RuG. In de pauze waren er rondleidingen georganiseerd bij de laboratoria van SRON en NOVA/Kapteyn Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen rond drie instrumentatiethema's: Herschel HIFI, ALMA en STO-2. Medewerkers van SRON en NOVA hebben hierbij uitleg gegeven over de projecten.

In totaal zijn vanuit het hele land zo'n 60 personen naar het symposium gekomen, onder wie een aantal als afgevaardigde van zusterorganisaties van de GVWS.

Cursus sterrenkunde

GVWS-leden Jan de Boer en Paul Wesselius cursussen sterrenkunde gegeven in Groningen via de HOVO en in Winsum bij het Jacobijnenhuis.

Afbeeldingen

Pagina's 1 en 2: GVWS lid Johan de Lange

Pagina 4: ALMA/ESO 1436a